Oikeusministeriön lisäselvitys 25.9.2019

Rikoksen tekeminen osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa on rangaistavuuden ja sen ankaruuden näkökulmasta merkityksellinen kolmessa suhteessa:
-RL 6:5.1 2 kohdan rangaistuksen yleisenä koventamisperusteena
-RL 17:1a:n järjestäytyneen rikollisryhmään toimintaan osallistumisen rangaistussäännöksen mukaisesti ja
-kymmenkunnan rikoksen törkeän tekomuodon kvalifiointiperusteena.

Koko sääntelylle keskeistä on järjestäytyneen rikollisryhmän määrittely RL 6:5.2:ssa ja ”järjestäytyneen rikollisryhmän osana toimimisen” sisältö. Nämä eivät sinänsä olleet sääntelyssä uusia asioita, mutta sääntely esitöineen antoi niille aiempaa yhtenäisemmän ja harkitumman sisällön. Korkein oikeus oli vanhan sääntelyn aikana kahdesti ottanut kantaa tuolloisen koventamisperusteen soveltuvuuteen (KKO 2011:41 ja 2013:90). Kummassakin HO oli katsonut edellytysten toteutuneen mutta KKO katsoi, ettei näin ollut. Uuden sääntelyn aikaisessa ratkaisussa KKO 2018:89 KKO sovelsi uutta koventamisperustetta. Näin se sovelsi ja antoi omalta osaltaan sisältöä uuden sääntelyn peruskriteereille eli ”järjestäytyneelle rikollisryhmälle” ja ”rikoksen tekemiselle osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa”. Ratkaisu osoitti, että sääntelyt perustekijät toimivat, kuten sääntelyn valmistelussa oli odotettukin.

Eri kvalifiointiperusteissa on osin omat rikostyyppikohtaiset piirteensä. Ei ole syytä olettaa, etteivätkö uuden sääntelyn perustekijät toimisi niissä yhtä lailla.

RL 17:1a:ssa on peruselementtien ohella lista tekotapoja, joilla jr-ryhmän toimintaan voi osallistua, ja lopussa edellytys, jossa edellytetään osallistumista tietyntyyppiseen jr-toimintaan ja sitä, että jokin tällainen rikos tai ainakin yritys tehdään. Uudella sääntelyllä pyrittiin myös tämän muita mainittuja säännöksiä rakenteellisesti monimutkaisemman sääntelyn soveltamisedellytysten parantamiseen. Vastuuedellytykset ovat jo lähellä yleensä ankarammin rangaistavaa osallisuutta rikokseen. Myös esitutkinnan rajoittamista tms. koskevat käytännöt ja mm. toissijaisten syytteiden esittäminen/esittämättä jättäminen vaikuttavat siihen, missä määrin nimenomaan tätä rikossääntelyä pyritään hyödyntämään. Mitään bestselleriä tästä säännöksestä ei ole ollut odotettavissakaan, mutta myös tämän sääntelyn soveltamisedellytysten on katsottavaa uudistusten myötä parantuneen.

Edellä sanotun vuoksi on mielestäni niin, että korkeimman oikeuden ratkaisu ilmentää uuden sääntelyn perusratkaisujen toimivuutta, eikä ponnen jatkamisella ole nähdäkseni tämän jälkeen olennaista lisäarvoa.